

Splošne vesti.

— **Upokojitve učiteljstva.** V prosvetnem ministrstvu leži podpisan ukaz o upokojitvi večjega števila učiteljev in učiteljic iz cele države.

— **Jubilej na Koroški Beli.** Dne 10. septembra t. l. poteče baš 25. leto, ko je začel učiteljevati na Koroški Beli sedanji nadučitelj Janko Baraga kot mlad mož poln volje in veselja do svojega poklica in dela med ljudstvom. Tedanja skromna enorazrednica se je razvila pod njegovim pridnim vodstvom in neumornem delu v šestrazrednico, v šolo, na kateri vlada vzoren red in posnemanja vredna sloga med učiteljstvom. Občani so lahko ponosni na lepo šolsko poslopje in krasen vrt s skrbno gojenim sadnim drevjem, ki vzbuja občudovanje vseh mimoidočih. Z brezprimerno vztrajnostjo deluje Baraga prav od svojega prihoda tudi izven šole in v vseh naprednih kulturnih društvih. Prav nič ga ni moglo odvrniti od njegovega prepričanja in krepko začrtane poti. Z veseljem in zadovoljstvom lahko gleda danes na uspehe svojega delovanja. Ponosen je lahko na te uspehe, katerih ne more oporekati niti najhujši neprijatelj naprednega učiteljstva. V proslavo te 25letnice priredi učiteljstvo in hvaležna šolska mladina skupno s kulturnimi društvi na predvečer podoknico. Zasluznemu jubilaru želimo, da bi se še dolgo vrsto let veselil skupno z verno in skrbno družico, gospo soprogo, nadaljnih uspehov svojega dela kot vzgojitelj in napreden pionir! Na mnoga leta! Zdravo!

— **Umrl je v Ljubljani** mestni učitelj Schifferer Fran. — Preostalih naše sožalje!

— **Jugoslovenska Matica v Ljubljani.** Izkaz prejemkov v juliju 1923: Podružnice: Višnja gora 1500 Din; Ormož 3600 Din; Strnišče 50 Din; Šoštanj 600 Din; Trebnje 359 Din; Kostanjevica 237 Din; Kranj 2100,75 Din; Seynica 2500 Din; Moravče 2367 Din; člana rina, vplačana pri pokr. odboru v Ljubljani 939 Din skupni darovi 2008,75 Din; razni prispevki 1478,20 Din. Skupni prejemki znašajo 17.739,70 Din. Izdatki pa so znašali 26.760,45 Din., primanjkljaja je bilo torej 9020,75 Din., ki se je pokrilo iz prebitkov prejšnjih mesecev. Ker so naloge Jugoslovenske Matice vsak dan večje, je nujno, da tudi vsi njeni prijatelji stopnjujejo svoje delo. Podpirajte Jugoslovensko Matico, da rešimo našo zemljo!

— **Okrajna učiteljska konferenca listiškega okraja** se je vršila v Ljubljani dne 23. junija 1923, v prostorih I. mestne deške osn. šole. Iz poročila tov. nadz. g. J. Bezeljaka je bilo posneti, da ima naš okraj v celoti 197 razredov. Izmed učnih oseb sta le 2 na bolezenskem dopustu, ena ima pa študijski dopust. Razveseljivo dejstvo je, da naš okraj tako v vzgojnih ozirih kot učnih uspehih zadovoljivo napreduje. O tem »Kako odpravi šola še preostale vojne posledice s posebnim oziranjem na нравstveno stanje mladine« je zares krasno referirala ga. Helena Menaše-Komačeva. Žela je zato splošno zahvalo in priznanje. Referat bo ponatisnjen v »Popotniku«. O »Dosedanjih uspehih in ovirah pri pouku srbohrvaščine na

venskih članaka štampaju ćirilicom. Time bi se ćirilica na neki način nostrificirala, a deca bi se sigurno tej novosti radovala videč, kako se slovenština može ćitati i pisati ćirilicom. A ni od odraslih sigurno nitko pametan ne misli, da slovenski jezik ne sme doći s ćirilicom u takav odnosaj i da je to za taj jezik možda nečasno.

Držim, da ne ću pogrešiti, ako rekнем, da bi se tome mogli protiviti jedino oni, koji ne shvaćaju ni slovenstva ni jugoslovenstva. Time ne bi sastavljali slovenskih ćitanka učinili samo kompliment ćirilici, već bi time zaista potpomogli učenje toga pisma, što bi onda povoljno delovalo i na učenje sh. jezika. Za neupućene napominjem, da je to načelo o ravnopravnosti obaju pisama istaknuto u srpskim i hrvatskim ćitankama time, što ima u jedinici u drugima ćirilicom i latinicom štampanih ćitanaka kao i ćitanaka u slovenštini. Da ne bi tko pomislio, da to predlažem u svrhu kakvog prikrivenog podjarmljivanja i napadanja na latinicu ili na slovenski jezik, izjavljujem sada i svakom prigodom, da ću glasati za latinicu, kad bude možda u nedalekoj budućnosti trebalo birati između nje i ćirilice i to samo zato, što se gotovo i sav ostali svet njome služi.

Jedan ideal naše prošlosti, naime da kao jedan narod budemo i jedna država, ostvaren je. Drugi ideal, koji možda nije manji od prvoga, ćeka svoje ostvarenje.

slovenskih osnovnih šolah« je referirala tov. gđ. Slava Nadalićeva ki je po svojih dosedanjih izkušnjah kot učiteljica srbohrvaščine podala prav lepo, utemeljeno, stvarno poročilo. Iz poročila je bilo posneti, da se v splošnem dosega popolnoma zadovoljiv uspeh v tem predmetu. Pri razgovoru knjižničnega odbora je bilo sklenjeno, da se poskusi z upeljavo »Leposlovnih potujoče knjižnice« za domač okraj. Iz odbora se izvoli tozadeven odsek. Kot namestnik preselivše se tovarišiče gđ. M. Azmanove se izvoli v knjižnični odbor tov. Svatopluk Stoviček. Stalni odbor ostane dosedanji; namesto preselivšega se tovariša J. Goloba se na njegovo mesto izvoli go. tov. Matildo Vrbičev. — Udeleženci so se soglasno izrekli za odpravo »Matičnih listov«. Po potrebi naj se nekaj tozadevnih rubrik doda dosedanji matriki. Istotako so se člani konference soglasno izjavili za odpravo dosedanjih ponavljalnih šol. — Ob priliki nadzorovanja učnih uspehov, naj g. nadzornik pregleda tudi obdelavo šol. vrtov.

— **Železniki.** Šolsko vodstvo proda sledeče letnike »Učiteljskega Tovariša«: Od 1861. do incl. 1869. in od 1874. do incl. 1878. Vse vezano. Cene po dogovoru.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Turneja slovenskih učiteljev po Italiji.** Dne 18., 19., 20., 22., 24., 26. in 27. septembra priredi pevski zbor goriške Učiteljske zveze turnejo po večjih mestih Italije. Zbor poseti Videm, Benetke, Bolonijo, Rim, Firence, Milan in Monci. Izvajale so bodo skladbe Gallusa, Ingenerija, Gerebece, Lajovica, Mokranjca, Ravnika, Adamiča, Vincijs in narodne pesmi.

— **Slovenske šole v Primorju v nevarnosti.** V Devinu in Doberdolu v Juljski Krajini sta razpisani učiteljski mesti na slovenski šoli, za kateri doslej ni kompetiral noben slovenski učitelj. Če ne bo nobenega reflektanta, izgube Slovenci obe šoli. Nujno potrebno je, da se takoj javita za službi dva slovenska učitelja.

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

III. kongres Ferijalnega Saveza v Beogradu, 15.—18. julija t. l.

(Konec.)

Budžet sestavi upravni odbor sam. Poslovnik Saveznega Suda se je sprejel. Nato je bila volitev novega upravnega odbora. Sestavila se je kompromisna lista, po kateri imajo U. O. Srbi in Bosanci, revizijski odbor in Savezni Sud Hrvatje, Vojvodinci in Slovenci. Tako je predsednik U. O. Beograjecan g. Knežević, aglen in navdušen ferijalec, za svoje delo imenovan častnim članom F. S., podpredsednik in tajnik sta Bosanca, blagajnik je Beograjecan. Poleg teh štirih članov tvori U. O. še sedem pokrajinskih poverjenikov (načelnikov obl. odborov). Izmed

Taj je ideal: jedno pismo i jedan književni jezik. Njegovo oživotvorenje nije cvisno od vanjskog sveta već od nas samih. A od toga, hoće li se to dogoditi ili ne, može već u nedalekoj budućnosti da zavisi i sam naš državni opstanak! Kolo sreće okreće se i mi ne znamo, šta nas ćeka. Vojme vlasti su dalekovidne i na oprezu. Budimo na oprezu i mi, jer opet može da provali strašna lomljava i da nam dođe novi sudnji dan, kad sigurno ne će biti milosti s nesvesnim narodima bez zajedničkog pisma i književnog jezika. Do zajedničkog našeg književnog jezika dalek je put. O tome, hoće li Slovenci, kao brojem manji, uneti što im je najmilije na ovom svetu u skupno jugoslovensko dobro, svakako će imati da odluče slobodnom voljom buduće slovenske generacije. Mi moramo učiniti, što možemo. Težiti nam je k jedinstvenosti pisma i književnog jezika. U toj težnji dužni smo svi u Jugoslaviji znati u ovo prelazno doba i latinicu i ćirilicu, jer ako znamo samo jedno pismo, onda smo kao Jugosloveni tek na pola pismeni. Naućimo stoga dobro jedno i drugo pismo, pa ćemo videti da između nas Srba, Slovenaca i Hrvata postoje samo razlike u narećuju i da nam ne treba nikakvih Tusena ni Langenšajta, da naućimo jedno bratsko ili zapravo drugo svoje narećje, već da je dosta uzeti u ruke knjigu i ćitati!

P. S.

učiteljstva je v pov. odboru tov. Pirnat ter v Saveznem Sudu tov. Mrovlje. Novo upravno telo nam garantira za uspešno in smotreno delo v centrali kot tudi v oblastih v prid organizaciji in njenim članom kot tudi domovini.

Pri eventualnostih je tov. Pirnat predlagal, da posveti U. O. vso svojo vnoberno in brigo, da dovoli ministarstvo saobraćaja prihodnje leto ¼ vožnje posameznim ferijalcem ali ponajveč dvema, ker je večje število nepraktično in skoroda F. S. škodljivo. Predlog je bil burno sprejet in predsednik je obljubil zastaviti vse sile v doseg tega cilja. Kot sinu beogr. ministerijalnega uradnika in znani beograjski osebi upajmo, da se mu to posreči. Da bo imela stvar še večje moralno ozadje, naj se letošnji kongres UJU soglasno izreče za pristop v F. S., kot se je izrekel profesorski kongres. Potem v ministarstvih ne bodo mogli reči, da je za F. S. samo tisoč učiteljev-idealstov, računati bodo morali z ogromno organizacijo, ki pozdravlja F. S. in vstopa vanj. Tozadeven predlog se bo stavil na letošnjem kongresu UJU in vsak zaveden učitelj mora glasovati zanj. Podprite nas, ki delamo za vas, vsaj moralno!

Kar se tiče »Dačkih legitimacij« in ¼ vožnje, še eno pojasnilo. Bili smo na ministarstvu saobraćaja, žalibog g. ministra nismo dobili, ker je bil v parlamentu. Pri glavnem poverjeništvu pa smo izvedeli sledeče: Za te počitnice se ni dalo doseči dovoljenje potovanja posameznih ali po dveh ferijalcev po železnici. Na prošnjo, naj se ugodnost ¼ vožnje prizna učiteljem, se je glasil odgovor v tem smislu: Čemu zahtevate nekaj za neki stan posebe. Tega ne moremo dovoliti učiteljem, ker tudi nismo dovolili profesorjem. Kako ste nepraktični. Dali smo vam »Dačko legitimacijo«, ki velja za člane F. S. Kdor je član F. S. ima »Dačko legitimacijo« in z njo se vozi četrtinsko. Nas ne briga stan, nam zadostuje članstvo F. S. V tem smislu so poučili na prednost saobr. Gl. Pov. Torej tovarišiferijalci: ugodnost ¼ vožnje lahko izrabite ob pričetku in koncem šole ter med letom vedno, če potujete v grupi po pet (upajmo, da se to kmalu zmanjša).

Tov. Pirnat je tudi predlagal, da se sedanja »Članska izkaznica« ter »Dačka legitimacija« združita v eno samo legitimacijo, ki bo vsebovala oboje pod imenom »Legitimacija F. S.« Prirojene naj bodo vse rubrike tako, da bodo odgovarjale vsem ferijalcem. Bilo je enoglasno sprejeto. Podružnice naj pismenim potom predlože svoja tozadevna mnenja. Tov. Pirnat pošlje natančno izdelano »Legitimacijo F. S.« upravnemu odboru v oceno in overbo.

Bilo je še polno predlogov, ki pa za nas niso važni, zato jih izpuščam.

Koncem kongresa, pravzaprav pa na predvečer je priredil lokalni odbor v hotelu »Srpska kruna« delegatom sijajen banket. Posetile so nas visoke osebnosti, padla je mnoga navdušena beseda; vladala je živahna volja. Izmed učiteljstva sta govorila tovariša Mrovlje in Pirnat.

Prvi početek je tu. Nekaj smo dosegli, še več bomo, če bomo vztrajni. Tovariši, izrecite se soglasno za pristop v F. S. na letošnjem kongresu UJU ter tudi faktično pristopite! Ne čakajte, da se vam vse ponudi že na krožniku, pojedite, pridite še vi v naše vrste, do prihodnjih velikih počitnic nam je uspeh zagotovljen. Vem, da vam ni na onih par dinarjev, ki vas stane organizacija, komodni ste in pa stara naša navada, zabavljati moramo, pa čakajmo, ko bo vse na mizi, potem pa žlico v roke. Oprostite, mar ni res tako?! Le v skupnem in smotrenem delu je spas. le tako bomo imeli ob letu pokazati še vse drugačne uspehe od letošnjih.

— **Vsem članom(icam) 152 učitelj. P. F. S. za kočevski okraj!** Šolsko leto 1923./24. se je pričelo in poravnani bi moral biti naš dolg za »Dj. leg.« in »Pop. olakšic« pri U. O. F. S. Zopet moram prositi: **Pošljite že tolikokrat javljen znesek takoj**, da me ne bodo zopet tirjali. Upam, da bo to zadnja prošnja. Obenem izvršite event. plačilno obveznost naši podružnici. Kdor se bo izmed članov(ice) naše P. F. S. odglasil in se vpisal v podružnico svojega okraja, **naj to takoj javi.** Javiti se morajo tudi vsi člani(ice), ki bodo to šolsko leto ostali še v naši podružnici. Pristopnina za sept. znaša 10 Din, za oktober 11 Din itd., junija 25 Din, podružnična članarina mesečno 2 Din. Toliko v ravnanje plačilnih obveznosti. Ako se zahteva od P. F. S. red in točnost, smejo isto zahtevati tudi podružnice. **Red in točnost od članov in P. F. S. olajša delo, da moremo skrbeti v večji**

meri za dobrotvorstvo in svratišta, ki so glavna dolžnost podružnic. — S. Mrovlje, Velike Lašče.

Naša samoizobrazba.

— **»Moderni učni načrt risanja v osnovni šoli«**, predaval pri Ljubljanskem učiteljskem društvu dne 9. maja 1923 tov. strokovni učitelj Novak. Najpreje je podal kratek zgodovinski razvoj risanja, zahteve risarskega pouka v osnovni šoli in njeega pomen kot univerzalni jezik med narodi. Po jasno začrtanih modernih zahtevah risanja je nato razložil celotni učni načrt za risanje za vse razrede osnovne šole. Svoj referat je izpolnil z risbami, katere so bile risane po njegovem načrtu v osnovni šoli. Risbe so jako lepo in okusno delo izvršene po navodilu učitelja ter kažejo harmonično izpopolnjevanje vseh duševnih sil učenca od leta do leta. — Po referatu se je razvila stvarna živahna razprava in debata, katere so se udeležili mnogi tovariši. — Tov. Novak bo izdal svoj učni načrt s tozadevnimi skicami in risbami v posebni knjigi, da bo imelo vse učiteljstvo dostop do nje in se bo risanje v osnovni šoli dovedeno ker se še marsikje goji nastorsko.

— **O pomenu in uredbi lokalne domoznanstvene knjige** je predaval tov. J. Klemenčič 24. maja pri učiteljskem društvu za Maribor in bližnjo okolico.

— **»O naših močeh in vzgoji«** je predaval pri Celjskem učiteljskem društvu dne 10. junija 1923 tov. Poljšak.

— **»O nerвозnost«**, predaval pri Učiteljskem društvu za laški okraj dne 9. junija 1923 tov. Blaž Jurko.

— **»O uvodu v narodno gospodarstvo«** pri Savinjskem učiteljskem društvu predaval dne 6. junija 1923 tov. Sodar.

— **»Učiteljsko pitanje«** z ozirom na Radovanovićevo razpravo, predaval dne 7. junija 1923 pri Slovenjegraškem učiteljskem društvu tov. Replič.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl. Učiteljska tiskarna je založila in izdala serijo razglednic »Stara Ljubljana«** obsegajoč šest komadov, ki predstavljajo: 1. Ribjo ulico, 2. Studentovsko ulico, 3. Rožno ulico, 4. Semeniški portal, 5. Pogled na stolnico, 6. Pred stolnico. Naslikal Saša Šantel. Serija stane v podrobni prodaji 10 Din. Za trgovca z razglednicami 7,50 Din. Razglednice so krasno umetniško delo v treh barvah, kakršnih Slovenci še nismo imeli.

— **kpl. Knjižica praktične pedagogije.** Radovi vježbaonica zagrebačke Viš. pedagog. škole. Izdaje dr. Jure Turić, profesor praktične pedagogije. Prva knjiga: Metodika škole rada od dr. Jure Turića. Dobiva se u Upravi knjižnici praktične pedagogije, Zagreb, Tvornička 10. Cijena 20 Din i poštarina 3 Dinara.

— **kpl. Zgodovina novega veka za nižje razrede srednjih in njim sorodnih šol.** Spisal Jos. Bućar, prof. Izdala in založila Jugoslovenska knjigarna. Cena 30 Din.

— **kpl. Ivan Albreht: Ranjena gruda,** povest. Splošna knjižnica št. 1 v Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna, 104 strani. Cena broš. 12 Din, vezani 17 Din.

— **kpl. Josip Jurčić: Spisi. VIII. zvezek. Uredil dr. Ivan Grafenauer.** 1923. Založila Jugoslovenska knjigarna v Ljubljani. Cena broširani knjigi 20 Din, vezani 30 Din.

— **kpl. Citraši! Slovenske narodne pesmi s Koroškega za čtre in petje,** priredil in izdal Ivan Kiferle v Ljubljani, Krojaška ulica 8, II. nadstropje (gostilna Maček). Zvezek XI. vsebuje 30 narodnih pesmi, ki so razen zadnje vse s Koroškega. Vsebina bogata, oblika lepa, papir prvovrstni. Cena 20 Din, s pošto 2 Din več. Pošilja pa se le proti predplačilu, ker je to najhitreje in najceneje.

— **kpl. Zgodovinske anekdote II. zvezek. Zbral dr. Vinko Šarabon.** 1923. Založila Jugoslovenska knjigarna v Ljubljani. Cena 16 Din.

— **kpl. Zoologija za učiteljske škole i više razrede srednjih škola.** Napisao Milan M. Tomić, prof. I. deo. O ćovoku (anatomija). Odobreno od min. prosvete. Ca 246 slika u tekstu. Cena 45 Din. Str. 344. Izdanje: Izdavaćka knjizhara Rajković i ćuković, Beograd. — Terazije.

— **k Fedor Mikić: Naše alkoholno gospodarstvo.** Knjižica stane 3 Din in poštarina. Samozaložba: F. Mikić, Celje, Gregorćičeva ulica 3. Već o knjižici prihodnjić.

—kpl. **Naročnina za »Ženski svet«** znaša letno 46 Din, polletno 24 Din, četrtletno 12 Din. Upravo lista za Jugoslavijo ima ga. Mila Prunkova, Karlovska cesta 20, I. nadstropje.

—kpl. **Vlačičur Levstik: Gadje gnezdo.** Druga izdaja. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vez. izvodu 30 Din.

—kpl. **L. N. Tolstoj: Hadži - Murat.** Poslovenil Vladimir Levstik. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vezanemu izvodu 32 Din.

—kpl. **Slikovica I. Otrok na prvem potovanju.** Založil Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 16 Din.

—kpl. **Slikovica II. Deca raja: vija, vaja.** Založil Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 20 Din.

—kpl. **Poezije dr. Fr. Prešerna.** Uredil L. Pintar. Peti natisk. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 20 Din.

—kpl. **Ivan Rozman: »Testament«.** Ljudska drama v štirih dejanjih. Drugi popravljen natisk. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 105 strani. Cena broš. 12 Din, vez. 17 Din.

—kpl. **Dečji list »Zavičaj«.** Izašao je iz štamparje septembarski broj dečjeg lista »Zavičaj« sa odabranim patriotsko - zabavnim sadržajem, lepo ilustriran in povezan. Pošto se ove godine list neće nikome slati bez porudžbine, uredn. moli stare pretplatnike i poverenike, da se blagovremeno jave sa novim porudžbinama. Takođe uredništvo apeluje i na sve prijatelje narodne prosvete, da ovaj jedini omladinski list na Srpskom Jugu pomognu pretplatom i rasturanjem. **Godišnja pretplata 10 dinara, mesečna ili pojedini brojevi 1 dinar.** Poverenička nagrada 10%. Adresa: **Uredništvo Zavičaja — Skopje.**

—kpl. **Dr. P. Strmšek: O naših dijaških internatih.** Izdal Dijaški dom v Mariboru.

Ocene.

—k **Fedor Mikč: Naše alkoholno gospodarstvo.** To malo študijo posvetim mojemu spoštovanemu bratu in velikemu jugoslovenskemu borcu za abstinentne ideale dr. Milošu Gj. Popoviću. Vsebinska: Žalostna statistika pijančevanja v Jugoslaviji. — Kažipot za reformo alkoholnega gospodarstva. — Knjižnica je bogato opremljena s statističnim materijalom. Glavni njen namen pa je vzbuditi zanimanje za globlji študij tega vprašanja, kar je razvidno iz avtorjevega predgovora, kjer pravi: Na tem mestu izrekam željo, da me vsi bratje in sestre abstinentje v bodoče podpirajo v zbiranju sličnega res statističnega materijala. Mala študija je samo poskus bodočega večjega dela, ki naj bi potem res baziralo na pravem statističnem materijalu.

—k **Ivan Rozman: »Testament«.** Ljudska drama v 4. dejanjih. »Splošna knjižnica«, ki je pred kratkim začela izhajati v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani, si je nadela hvaležno nalogo: širiti hoče dobre knjige v skromni, a lepi opremi med ljudstvo po kolikor mogoče zmernih cenah. Na ta način bo lahko gotovo mnogo koristila. Koliko je med nami tuje, slabe navlake, ki jo ljudje kupujejo in berejo! Naj pride domača knjiga in domača beseda do veljave! To želimo tudi ljudski dramji Ivana Rozmana: »Testament«. Legenda, posneta po romanu Janka Kersnika, je obdelana popolnoma samostojno. Uprizoritev je omogočena povsod, tudi na takih odrih, ki ne zmorejo za svoje predstave prevelikih stroškov. Zato toplo priporočamo knjigo raznim odrom kakor tudi zasebnim bralcem.

—k **Dr. P. Strmšek: O naših dijaških internatih.** Mala knjižica nudi bogato orientacijo glede internatov vobče. Ni to navadna reklamna knjižica za Dijaški dom v Mariboru, katerega slika je na čelu spisa, temveč je to globoka vzgojna študija med internatsko in privatno dijaško oskrbo in programatična študija glede vzgoje dijaštva izven doma vobče. Knjižica obsega sledeča poglavja: Javno mnenje; zavod in privatno stanovanje; šola in dom; zavodi in njihova oprava. Delce toplo priporočamo vsem, ki imajo dijake izven doma, dijaškim gospodinjam in gospodarjem ter vzgojevalcem v internatih.

—k **Gaspari T. — Košir P.: Sijaj, sijaj, solncece!** Zbirka koroških popevk. I. zvezek. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 36; cena vezani knjigi — Din. — Učitelja T. Gaspari in P. Košir sta bila pred nesrečnim koroškim plebiscitom urednika otroškega lista »Mlada Jugosla-

vija«, ki je izhajal v Velikovecu in je nam domestoval otrokom šolske čitanke. V tem listu sta posvečala posebno skrb koroškemu narodnemu blagu in nekaj tega gradiva (27 pesmic), ki jima je ostal še v rokopisu, obsega zgorajšnja zbirka. Drobna, lepo opremljena knjižica pa ni zanimiva samo v folklorističnem oziru, temveč bo razveselila zlasti mladino najnižjih šolskih let, katerim je v prvi vrsti namenjena. Vesele, solčne pesmice krasi tudi par dobro posrečenih Medičevih vinjet, zato jih staršem prav toplo priporočamo.

—k **Zgodovinske anekdote II. zvezek. Dr. V. Šarabon.** Anekdote so kratke dogodbe, ki so se v resnici dogodile ali pa, ki naj bi se bile dogodile. Vsaka anekdota naj ima poanto, zamislek, nauk, duhovitost. Drugi narodi imajo cele zbirke anekdot, ki so točno opredeljene na čas, na posamezne stanove, kraje itd. Dr. Šarabon je začel tozadevno pri nas šele orati ledino in priobčeval je v Mentorju nekaj poučnih in zabavnih prigodbic. Anekdote so vestno prebrane in preresetane in kar nam nudi pisatelj, niso vsakdanje šale, ampak dobro premišljene dogodivščine, ki so v celoti usmirjene v poučno smer in to daje Šarabonovi zbirki posebno vrednost. Dijak bo lahko črpal marsikaj koristnega iz njih, učitelj bo s temi anekdotami poživil poduk, vsakdo, prav vsakdo bo imel korist od njih. Že razvrstitev kot: dobro srce, domišljavost, hladnokrvnost, nagajivost, točnost, odkritosrčnost, ponos, prebrisanost, skopost, prisotnost duha itd. itd., kaže bogastvo duha in mnogovrstnost in vsestranost obdelane snovi. Knjižica bo v sedanjih resnih, težkih solza in trpljenja polnih časih zašla v zadnjo gorsko vas in nam nudila marsikatero veselo urico prijetnega odpočitka in vesele zabave.

—k **Slovenske narodne pesmi s Koroškega za citre in petje.** Priredil in izdal Ivan Kiferle v Ljubljani. Zvezek XI. Vsebinska: 1. Ko bi Zilo in Dravo. 2. Pa že solncece sije. 3. Pa tja dolji jaz pojdem. 4. Kje so tiste stezice. 5. Spet ptice pojo. 6. Pa bom njive razoral. 7. Tam dol za jezerom. 8. Je na Dravi meglica. 9. Notri pojdi. 10. Dober večer ljubo dekle. 11. Dekle poglej me prav. 12. Rožekarji mi. 13. Pa tam dol za Dravo. 14. Je žalostno moje srce. 15. V Šmihelu jaz hišico imam. 16. Gorjanska. 17. Na hribec bom stopil. 18. Pojte, pojte drobne ptice. 19. Od Celovca pa do Drave. 20. Vsa najlepša leta. 21. Lepo je poletje. 22. Dekle, to mi povej! 23. Lepo je v igred (pomlad). 24. 26. Pojdem v Rute. 27. Oj ta mlinar. 28. Gor čez jezero. 29. Planinska. 30. Hribečki ponižajte se.

—k **Ranjena gruda.** Spisal Ivan Albrecht. Ta knjiga je prvi zvezek nove »Splošne knjižnice«, ki je začela izhajati v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani. Nova »Splošna knjižnica«, čije knjige so lepo in okusno opremljene, v enotnem formatu 15 × 12 cm in ki se bo prodajala po razmeroma nizkih in zmernih cenah, bo obsegala izvirna slovenska leposlovna in znanstvena dela, eseje, študije in spise poljubno-znanstvene in zabavne vsebine, razen tega pa tudi dobre prevode iz svetovne leposlovne in strokovne književnosti. Po svojem namenu in obsegu je torej »Splošna knjižnica« vsega uvaževanja vreden kulturni pojav. Želeli je, da se ta knjižnica v prid slovenski književnosti čtivaželjne javnosti lepo razvije in uspešno izpolni namen, ki si ga je postavila. Povest »Ranjena gruda« našega že dobro znanega pisatelja I. Albrehta, ki je izšla kot prvi zvezek te knjižnice, je po svoji vsebini, tendenci ter po svojem gladkem slogu zelo zanimiv pojav v naši pripovedni književnosti izza zadnje dobe, ki žalobog izkazuje veliko vrzel glede obširnejše zasnovanih izvirnih pripovednih spisov. Posebno zanimanje pa bo »Ranjena gruda« vzbudila tudi radi svoje aktualne vsebine, ki razmotriva pereče moderne probleme in posega z drugim delom v vojno in povojno okupacijsko dobo, ki je bila za naše primorske kraje na splošno in za mnoge posameznike tako usodopolna. Nizka cena knjige bo poleg tega gotovo obodrilila mnogokateroga, da si omisli I. zvezek »Splošne knjižnice« kakor tudi nadaljne, ki bodo, kakor čujemo, sledili v pestrji in številni vrsti kmalu drug za drugim. Kakor je razvidno iz prospekta »Splošne knjižnice«, bodo v njenih izdajah zastopani vsi najboljši leposlovni kakor tudi znanstveni in strokovni slovenski in tujejezični pisatelji.

—k **Josip Jurčič, Spisi. VIII. zvezek. Uredil dr. Ivan Grafenauer.** Grafenauer je Jurčičeve zbrane spise pomnožil za en zvezek, tako, da bomo imeli kmalu celotnega Grafenauerjevega Jurčiča v ljudski izdaji. VIII. zvezek vsebuje dela: Ivan Erazem Tatenbach, Bojim se te, Črtica iz življenja političnega agitatorja, Telečja pečena, Šest parov klobas, Po tobaku smrdiš, Ženitev iz nevoščljivosti in Andreja Pajka spomini, starega Slovenca. V tem zvezku zbrani Jurčičevi spisi so po večini literarni feljtoni, ki jih je priobčeval Jurčič kot urednik »Slovenskega Naroda« v svojem listu. Kaj naj vam mnogo govorim o teh Jurčičevih spisih. Saj je Jurčič naš klasični realist in vsakdo ga je svoje dni že bral, dandanes ga pa ni mogel več brati, ker so Jurčičeva dela že pošla in dr. Prijateljeva zbirka počasi napreduje. Sedaj je Grafenauer preskrbel, da bo Jurčiča lahko vsakdo čital. Saj Jurčič je eden tistih redkih pisateljev, ki ga smeš dati v roke brez skrbi celo 14letnemu dečku ali deklici. Zato mora naš pripovedni klasik v zadnjo gorsko vas, vsaka ljudska knjižnica naj si naroči po več izvodov in vsak izobraženec naj pomnoži svojo knjižnico z Jurčičem. Grafenauerjeve opomnje so prvovrstne. Uvod k Ivanu Erazmu Tatenbachu je prav vreden in nas uvede prav poljudno znanstveno v zgodovinsko ozadje povesti. Seznanj nas tudi z viri, katere je Jurčič uporabljal pri izpisovanju te povesti. Ostale povestice so drobni, ki imajo pač svojo ceno samo zato, ker so Jurčičeve. Trajno vrednost pa imajo »Spomini starega Slovenca«, ki so vsaj oblikovno popolnoma Jurčičeva last. Pripovedovanja starega Jakša iz Stične so zelo zanimiva in jih je svoje dni ljudstvo, ko so izišli v Večernicah Mohorjeve družbe, kaj rado bralo. Saj spomini na turške vojske in na Francoze še danes niso med narodom izumrli. Ker je pripovedovanje zelo priprosto, bo ugažalo vsakomur, povprečniku radi lahkote pripovedovanja, inteligentu zato, da se bo pri čitvu oddalnil od nezdravo prenapetega sloga današnjih literatov.

—k **»Ženski svet«.** V tem tednu ste bili cenj. naročniam razposlani 7. in 8. številka »Ženskega sveta«. Ker je več izvodov 7. številke dospelo šele pred par dnevi, ni bilo mogoče lista razposlati vsem pravočasno. Prosim cenj. naročnike, da oprostite to zamudo. Vsebinska: 7. številke je sledeča: Dr. Iv. Lah: Gabrijan in Šembilja. Kuprin-Hočevarjeva: Olesja. Vera Albrechtova: Pesem časa. Mar. Kmetova: Ženski svet. Štebi Al.: O internacionalnem kongresu za žensko volivno pravico. A. Lebarjeva: Slaboten otrok — materinska posebna skrb. Dav. Deželova: Lepi dom — ljubi dom. — Izvestja: Našim dobrotnikom! — Po ženskem svetu. — Ročno delo. — Kuhinja. — Higijena. — Književnost in umetnost. — Razgovori. — Listnica uprave. — Modna priloga prinaša 3 bluze, 1 žensko obleko in eno dečko. — Vsebinska 8. številke: Srečko Kosovel: Obrabi in duše VI. Lepa Vida (Slika Divinskega grada). Dr. Iv. Lah: Gabrijan in Šembilja. Kuprin - Hočevarjeva: Olesja. Poldi Leskovic: Dekliška. (Pesem). Ad. Milčinovič: Slutnje. Jos. Ribičič: Troje putk. Dav. Deželova: Lepi dom — ljubi dom. Š.: Ne žensko — moško vprašanje. — Izvestja: Društvena poročila. — Po ženskem svetu. — Gospodinjstvo. — Higijena. — Kuhinja. — Književnost in umetnost. — Listnica uprave. — V prilogi več ročnih del z narodnimi motivi in štirje različni vzorci križnega vezenja.

—k **Ocene drugih vposlanih knjig** smo morali radi tesnega prostora odložiti za prihodnjo številko.

Naše narodno prosvetno delo.

—p **Šolski odri v Rusiji.** Sovjetsko časopisje poroča, da je osnovala vlada nekaj gledališč, v katerih nastopajo kot igralci izključno sami otroci. Sovjetska vlada smatra tovrstna gledališča za izborna vzgojna institucija in jih bo ustanovila na vseh šolah. V zvezi z gledališči bo osnovala tudi otroške klube, časopise in razne druge stvari. Stremljenje gre za tem, da se otroci vzgoje na dinamičnem načelu.

Šolske ljudske knjižnice.

—pk **V Letušu — Sav. dolina** obstoja po zaslugi ustanovitelja, sedaj umirovljenega tov. Karla Maršica bralno društvo, ki ima svoj sedež v Šoli. Knjižnica šteje nad 400 knjig razne vsebine. Povprečno se izposodi na leto 5000 knjig. Bralno društvo prireja tudi diletantske predstave in goji v zimskem času petje. Tajnik in pevovodja (tega) društva je učitelj.

—pk **V Ponikvi ob južni žel.** Na cenjeni Vaš poziv v 31. številki »Učit. Tov.« Vam uljudno naznanjam, da je pri naši šoli od 1. oktobra 1922 ustanovljena »Šolska Kocenova ljudska knjižnica«, ki šteje za sedaj 136 knjig. (Letos še, se izdatno pomnoži!) Toliko na znanje za Vašo nadaljno uporabo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po **24. junija smo imeli na Ivančjih (Prekmurje)** res lep užitek. Tamošnji učitelj in šolski voditelj L. Benkovič je priredil s svojimi otroci lepo in spretno postavljeno igro »Mati za sinom« z deklamacijami. Otroci sosednih šol so igro gledali ter so prvič v življenju videli kaj takega. Vrnivši se domov so vprašali svojega učitelja, če bodo tudi oni priredili tako igro? Da — dragi otroci!

—ph **Osnovna šola v Framu** je priredila dne 12. in 15. avgusta gledališko igro »Šivilja Klara«, obakrat s prav dobrim uspehom. Igra zahteva dosti truda, a je zelo hvaležna.

—po **Šolski oder v Vuzenici.** Na Vidovdan in dan pozneje nas je presenetilo vuzeniško učiteljstvo z lepo šolsko prireditvijo s sledečim vzporedom: 1. Pozdrav. 2. Postiljon (deklamacija). 3. Postiljon (pesem). 4. Ciganska sirota (pesem). 5. Kralju Petru I. (deklamacija). 6. »Šivilja Klara« (igra v 3 dejanjih). 7. Mehurčki (deklamacija). 8. Pičica na i (deklamacija). 9. Kronanje v Zagrebu (deklamacija). 10. Ciganček (deklamacija). 11. Zvonovi (nastop treh deklamatorjev zvonov). 12. Ciban poslušaj očetovo uro (dvogovor). 13. Slovenka sem (pesem). 14. Bože pravde. Prireditelj je vrlo uspela ter prinesla za napravo šolskega odra znesek 6000 K. Pevske točke so bile dobro izvršene. Deklamacije so bile vse prav dobre, naravnost umetniško podani pa sta bili: »Ciban poslušaj očetovo uro« in »Mehurčki«. Pri igri smo zlasti občudovali siguren nastop Jožeka z njegovim milim in čustva izrazujočim glasom ter primernimi kretnjami. Prizora z nastopi vil in palčkov z ubranim petjem sta nas naravnost očarala. Pod spretnim in izkušenim vodstvom nadučitelja Viherja, ki je sam zložil pesem za pozdrav in trudopolno požrtvovalnostjo učiteljice Ivke Vidmarjeve, ki je priučila igro in večino deklamacij; učiteljice Kogelnikove, ki je naučila palčke in učitelja Ooloba, ki je z velikim trudom preskrbel oder in opremo, je bila prireditelj dobro prirejena. To je pokazalo tudi dejstvo, da je bila dvorana trikrat napolnjena in je pri zadnjem ponavljanju moralo oditi celo mnogo obiskovalcev, ker niso dobili prostora. Prireditelj je imela torej vedno večjo privlačno silo. Vuzenica dobi sedaj svoj stalni oder in upamo, da nas bode večkrat s sličnimi prireditvami presenetila, kar bode gotovo blagodejno vplivalo na razvoj narodne in državne misli ob mejih.

—do **Igra in razstava v Toplicah pri Zagorju ob Savi.** Imenovana šola je uprizorila igro »Snežulčica«, in sicer dne 23. marca 1923 za učence Topliške šole, dne 24. marca za učence Zagorske in Izlaške šole ter 25. marca za starše in prijatelje šolske mladine. Igra je v vsakem oziru uspela prvovrstno. Hvaležni ostanemo vsem sodelavcem! — Dne 24. junija 1923 pa je ista šola priredila razstavo ženskih ročnih del in risarskih izdelkov. Obisk je bil nepričakovano mnogobrojen in vsak je odnesel prav zadovoljen utis s seboj. Med obiskovalci je bilo tudi več strokovnjakov različnih strok, ki so se o uspehih kaj laskavo izražali. Mladina nadaljuj not v tej smeri, in ne bo se Ti bati slabe bodočnosti! Vzorno delujoče učiteljstvo pa premi najlepšo zahvalo na tako izbornih uspehih! **Obiskovalci.**

—po **Črensovci.** Tudi naši malčki so stopili v Talijin hram, da se posvetijo veliki boginji in njeni visoki umetnosti. — V minulim zimskem času so dvakrat nastopili pod spretnim vodstvom g. nadučitelja Lutarja ter z dovršenostjo proizvajali dve spevoigrici: »Metuljčki« in »Divja roža« (v prekmurščini) ter igrokaz »Pepekka« (v pisni slovensščini). Šolski oder je bil spremenjen v čarno kraljestvo fantazije v rajski vrtec — odet v vence bujnih rož, koder se zibljejo svilni metuljčki, kjer kroži bajna ptica šumlja srebrni virček, v čigar blaženstvu in prelesti rajajo divne vile in morske deklice; kjer vse poje slavospev zlatemu solncu večne sreče. Ljudstvo je vzklikalo navdušenja in zadržanosti, ko je uzrlo in spoznalo svoje ljubljence ter videlo njih krasen, naraven nastop in uglasene kretnje; marsikomu se je zaiskrila solza veselja v očeh, ko je poslušal lepe kristalno čiste melodije najboljših devk — zares pravo